

GÓP PHẦN ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC TRONG TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ Ở BẮC GIANG HIỆN NAY

ĐOÀN CẢNH KHỎE

Trường Cao đẳng Ngô Gia Tự Bắc Giang

Ngày nhận bài: 16/02/2021; Ngày phân biên, biên tập và sửa chữa: 24/02/2021; Ngày duyệt đăng: 05/03/2021

ABSTRACT

With the requirement of fundamental and comprehensive renovation of education and training, schools in the national education system must pay attention to all steps of the educational process. The article focuses on clarifying the urgency, proposing solutions to contribute to renovating teaching methods in junior high schools in Bac Giang province today.

Key words: *Quality; educate; education; teaching method.*

I. SỰ CẦN THIẾT ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC TRONG TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ Ở BẮC GIANG

Phát triển giáo dục - đào tạo là vấn đề luôn được Đảng và Nhà nước ta đặc biệt quan tâm và xác định là quốc sách hàng đầu, là nền tảng và động lực để thúc đẩy sự phát triển xã hội. Phát triển giáo dục - đào tạo có ý nghĩa rất quan trọng đối với sự nghiệp phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội. Giáo dục - đào tạo là con đường chủ đạo để nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài, thúc đẩy đất nước tăng trưởng và phát triển bền vững, rút ngắn quá trình hội nhập kinh tế và giao lưu văn hóa với các quốc gia trên thế giới.

Ngày nay, đổi mới giáo dục - đào tạo đã trở thành một xu thế phổ quát, bao phủ lên hầu khắp các quốc gia, các nền giáo dục và các nhà trường. Quá trình đổi mới giáo dục - đào tạo đã và đang đặt ra những yêu cầu mới, trong đó việc đổi mới phương pháp dạy học (PPDH) đang được coi là một nội dung cốt lõi, trọng yếu. Đảng Cộng sản Việt Nam xác định: "Phát triển giáo dục là quốc sách hàng đầu. Đổi mới căn bản, toàn diện nền giáo dục Việt Nam theo hướng chuẩn hoá, hiện đại hoá, xã hội hoá, dân chủ hoá và hội nhập quốc tế" [1, tr.130-131].

Định hướng đổi mới phương pháp dạy học đã được xác định trong nghị quyết của Đảng Cộng sản Việt Nam và được thể chế hóa trong Luật giáo dục (2005). Điều 28, điểm 2, Luật giáo dục đã xác định "Phương pháp giáo dục phổ thông phải phát huy tính tích cực, tự giác, chủ động, sáng tạo của học sinh, phù hợp với đặc điểm của từng lớp học, môn học, bồi dưỡng phương pháp tự học, khả năng làm việc theo nhóm, rèn luyện kỹ năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn, tác động đến tình cảm, đem lại niềm vui hứng thú học tập cho học sinh" [3, tr.27]. Bản về vấn đề này, Nghị quyết số 29 Về đổi mới căn bản toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hoá, hiện đại hoá trong điều kiện nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế" đã chỉ rõ: "Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy và học theo hướng hiện đại; phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và vận dụng kiến thức, kỹ năng của người học; khắc phục lối truyền thụ áp đặt một chiều..." [2, tr.128-129].

Thực tế nhiều năm qua giáo dục Việt Nam đã đẩy mạnh việc đổi mới phương pháp dạy học trên diện rộng và đã đem lại những kết quả nhất định. Tuy nhiên phong trào và hình thức còn mang tính bột phát, chưa có hệ thống, chưa đi vào chiều sâu, thiếu tính ổn định nên hiệu quả chưa cao. Nguyên nhân của thực trạng này có thể là do nội dung chương trình chưa tinh giản, cơ sở vật chất chưa đồng bộ, đời sống giáo viên còn nhiều khó khăn, tâm lý của giáo viên ngại đổi mới phương pháp, do trình độ và hiểu biết về phương pháp dạy học mới ở giáo viên còn hạn chế, và do vấn đề việc đổi mới PPDH nói chung, quản lý hoạt động mới phương pháp dạy học nói riêng còn chưa mang tính khoa học, thiếu tính hệ thống, chưa phù hợp nên chưa thực sự động viên, khuyến khích giáo viên đổi mới PPDH một cách thường xuyên và hiệu quả.

Nghiên cứu về đổi mới PPDH nói chung, đổi mới phương pháp dạy học ở trung học cơ sở (THCS) nói riêng đã có nhiều công trình nghiên cứu cả về lý luận và thực tiễn. Song nghiên cứu về quản lý hoạt động đổi mới PPDH ở THCS còn khá khiêm tốn, mới chỉ có những đề tài nghiên cứu ở mức độ hẹp như những ý kiến nhỏ lẻ, cũng có một số sách tham khảo về đổi mới PPDH và một số bài báo nói lên thực trạng đổi mới phương pháp dạy học hiện nay nhưng chưa đưa ra giải pháp cụ thể, vì thế chưa cung cấp rõ những luận cứ khoa học - thực tiễn để chỉ đạo một cách thiết thực hoạt động đổi mới phương pháp dạy học và quản lý việc đổi mới PPDH đạt hiệu quả, nhằm nâng cao chất lượng dạy học hiện nay. Điều này đòi hỏi phải nghiên cứu và tìm ra biện pháp thích hợp cho quản lý hoạt động đổi mới phương pháp dạy học ở THCS nhằm nâng cao chất lượng dạy học cho bậc học này nói riêng và cho hệ thống giáo dục - đào tạo của đất nước ta hiện nay.

Những năm qua, được sự quan tâm của cấp ủy Đảng, chính quyền, đoàn thể các cấp của tỉnh Bắc Giang, hoạt động giáo dục, đào tạo của các trường THCS đã có nhiều chuyển biến tích cực, chưa đồng bộ, chưa đi vào chiều sâu, chất lượng chưa cao. Có nhiều nguyên nhân dẫn đến tình trạng trên, trong đó có những nguyên nhân cơ bản như: Hoạt động đổi mới PPDH chưa có kế hoạch đồng bộ, việc tổ chức điều khiển chưa thật sự linh hoạt; vấn đề kiểm tra, đánh giá rút kinh nghiệm và đề ra chủ trương, quyết sách trong đổi mới PPDH còn chậm, chưa thật khoa học. Nói cách khác là vấn đề quản lý hoạt động đổi mới PPDH chưa thật khoa học, chưa phát huy tác dụng. Vì vậy, cần tăng cường quản lý hoạt động đổi mới PPDH nhằm trực tiếp góp phần nâng cao chất lượng dạy học ở các trường THCS của tỉnh Bắc Giang.

II. GIẢI PHÁP ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC TRONG TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ Ở BẮC GIANG HIỆN NAY

Một là, thống nhất và tiếp tục nâng cao nhận thức cho toàn thể các lực lượng giáo dục trong nhà trường về tầm quan trọng và yêu cầu đổi mới phương pháp dạy học ở nhà trường trung học cơ sở hiện nay

Phải làm cho lực lượng giáo dục ở các trường nắm vững các quan điểm cơ bản về vai trò của PPDH và sự tầm quan trọng của đổi mới PPDH ở các nhà trường nói chung, ở trường THCS nói riêng đối với việc nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện của các nhà trường hiện nay. Làm cho đội ngũ cán bộ quản lý, giáo viên, học sinh nhận thức sâu sắc thực chất PPDH ở nhà trường THCS, xu hướng đổi mới PPDH ở nhà trường THCS; ưu, nhược điểm, điều kiện thực hiện các phương pháp dạy học mới, tiên tiến... Trên cơ sở đó xây dựng quyết tâm phấn đấu cao cho cả thầy và trò trong việc thực hiện đổi mới PPDH.

Tổ chức khoa học các hoạt động làm chuyển biến nhận thức, tư

tương tình cảm của đội ngũ cán bộ quản lý, giáo viên về lộ trình, kế hoạch, cách thức thực hiện việc đổi mới PPDH của nhà trường. Trên cơ sở đó, các tổ chuyên môn, đội ngũ giáo viên xây dựng kế hoạch, thống nhất chương trình, cách thức thực hiện. Đồng thời có kế hoạch đổi mới PPDH cụ thể, chi tiết để việc đổi mới PPDH không còn là hình thức, không còn kiểu phô trương, bệnh thành tích trong nhà trường.

Hai là, thực hiện tốt vấn đề kế hoạch hóa đổi mới phương pháp dạy học ở các trường trung học cơ sở trên địa bàn tỉnh Bắc Giang hiện nay

"Kế hoạch hoá" là đưa toàn bộ hoạt động đổi mới PPDH của nhà trường, của các tổ chuyên môn, của giáo viên vào công tác kế hoạch, trong đó chỉ rõ hệ thống mục tiêu, các bước đi, biện pháp thực hiện và bảo đảm các nguồn lực để thực hiện mục tiêu đã xác định. Kế hoạch hoá vừa chỉ tính kế hoạch của hoạt động vừa thể hiện tính cấp thiết của vấn đề, vừa tính đến kết quả cuối cùng của hoạt động. Kế hoạch hoá hoạt động hoạt động đổi mới PPDH của nhà trường THCS diễn ra theo trình tự dưới đây:

Xây dựng kế hoạch đổi mới PPDH. Xây dựng kế hoạch đổi mới PPDH là quá trình xây dựng các văn bản xác định hệ thống mục tiêu; mô hình hoá nội dung, tiến độ hoạt động; lựa chọn hệ thống giải pháp tối ưu. Ở các THCS trên địa bàn tỉnh Bắc Giang, kế hoạch đổi mới PPDH thường nằm trong hệ thống kế hoạch hoạt động chung của nhà trường và được thực hiện ở các cấp độ: Kế hoạch của nhà trường, kế hoạch của tổ chuyên môn, kế hoạch của các khối, các lớp và kế hoạch của từng giáo viên; tính theo mốc thời gian có các loại: Kế hoạch dài hạn, kế hoạch trung hạn và kế hoạch ngắn hạn.

Phổ biến và triển khai kế hoạch đổi mới PPDH. Trên cơ sở các kế hoạch đã được xây dựng, cần thực hiện tốt việc phổ biến và triển khai thực hiện kế hoạch. Việc quán triệt, triển khai thực hiện kế hoạch cần được tiến hành thống nhất ngay từ trong ban giám hiệu, trong cấp uỷ, chỉ bộ, hội đồng trường, đến các tổ chức khác: Tổ chuyên môn, công đoàn, phụ nữ, đoàn thanh niên, đội thiếu niên...

Ba là, tổ chức, điều khiển thực hiện tốt hoạt động đổi mới phương pháp dạy học ở các trường trung học cơ sở tỉnh Bắc Giang hiện nay

Đây là một chức năng cơ bản của quản lý giáo dục, đồng thời là một biện pháp quan trọng của các chủ thể quản lý trong quá trình thực hiện nhiệm vụ quản lý giáo dục nói chung và quản lý hoạt động đổi mới PPDH nói riêng. Thực chất của vấn đề này là chủ thể quản lý giáo dục của nhà trường đưa ra những quyết định và thực hiện các quyết định đó một cách có hiệu quả nhằm đưa chủ trương, kế hoạch đổi mới PPDH vào thực tiễn dạy học của nhà trường để việc đổi mới PPDH trở nên sâu rộng, hệ thống và có kết quả.

Đòi hỏi chủ thể quản lý (hiệu trưởng, tổ trưởng chuyên môn) cần phân tích chính xác các dữ kiện thông tin thu nhận được về tình hình đổi mới PPDH của nhà trường, của tổ chuyên môn; phân tích xác đáng các điều kiện hiện có nhất là điều kiện về đội ngũ giáo viên và cơ sở vật chất, phương tiện phục vụ cho đổi mới PPDH của nhà trường. Sau khi đã phân tích các thông tin một cách đầy đủ, chính xác, chủ thể quản lý (hiệu trưởng, tổ trưởng chuyên môn) tiến hành đề ra quyết định quản lý hoạt động đổi mới PPDH của tổ chuyên môn và của nhà trường. Quyết định quản lý khi đã ban hành sẽ trở thành mệnh lệnh mang tính pháp lý, giữ vai trò định hướng cho mọi hoạt động quản lý. Quyết định quản lý đúng đắn sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho hoạt động của hệ thống phát huy được hiệu quả tốt nhất. Khi đề ra một quyết định quản lý đòi hỏi phải tính toán, cân nhắc đến lợi ích và sự ảnh hưởng của quyết định đó đến mọi đối tượng liên quan trong nhà trường. Quyết định quản lý hoạt động đổi mới PPDH phải khách quan, khoa học, đúng với các quy định của các điều khoản trong luật giáo dục và các quy định chung của Nhà nước và không đối lập với các quyết định đã được ban hành đang còn hiệu lực. Hiệu trưởng, tổ trưởng cần đưa ra những biện pháp tác động đến đội ngũ giáo viên về đổi mới PPDH. Những biện pháp tác động này chính là những biện pháp điều khiển toàn bộ hoạt động đổi mới PPDH của nhà trường và của từng tổ chuyên môn. Những biện pháp tác động

này phải có tính mục đích xác định, phải hết sức mềm dẻo, linh hoạt, sáng tạo trong các điều kiện sự phạm cụ thể.

Bốn là, thực hiện chặt chẽ, nghiêm túc vấn đề kiểm tra, điều chỉnh trong quản lý hoạt động đổi mới phương pháp dạy học ở các trường trung học cơ sở trên địa bàn tỉnh Bắc Giang hiện nay

Kiểm tra vừa là một chức năng, vừa là một chu trình của quá trình quản lý giáo dục nói chung và quản lý hoạt động đổi mới PPDH nói riêng. Thông qua kiểm tra, phát hiện thực trạng của vấn đề, từ đó giúp cho chủ thể quản lý đánh giá đúng tình hình, xây dựng được kế hoạch và đề xuất những quyết định quản lý có căn cứ khoa học để thúc đẩy hoạt động quản lý thu được kết quả như mong muốn. Nội dung kiểm tra của các chủ thể quản lý phải đảm bảo tính toàn diện.

Việc kiểm tra, đánh giá kết quả đổi mới PPDH là hết sức quan trọng, tuy nhiên mục đích chính của kiểm tra trong quản lý giáo dục là thu nhận thông tin mới về trạng thái của đối tượng, qua đó để đưa ra những quyết định quản lý tiếp theo để điều chỉnh các hoạt động quản lý cho có chất lượng, hiệu quả. Do đó, các chủ thể quản lý trên cơ sở nắm được thực chất của hoạt động đổi mới PPDH ở nhà trường, ở tổ chuyên môn, cần thiết phải có những quyết định điều chỉnh kịp thời, nhằm đảm bảo cho hoạt động đổi mới PPDH đạt được mục tiêu, nhiệm vụ đã xác định. Khi ra các quyết định điều chỉnh hoạt động đổi mới PPDH cần chú ý bám sát vào kế hoạch đã xây dựng, bám sát vào đặc điểm cụ thể của nhà trường, của tổ chuyên môn, căn cứ vào thực trạng đội ngũ giáo viên và các điều kiện dạy học hiện có để đưa ra những quyết định chính xác. Bảo đảm cho quyết định đó phản ánh được tâm tư, tình cảm của đồng đội ngũ giáo viên, cán bộ quản lý tạo ra được sự đồng thuận, nhất trí cao của các lực lượng, cá nhân trong nhà trường.

Năm là, thực hiện tốt vấn đề xây dựng môi trường, tạo động lực và huy động các nguồn lực bảo đảm cho đổi mới phương pháp dạy học ở các trường trung học cơ sở trên địa bàn tỉnh Bắc Giang hiện nay

Đây là biện pháp có vai trò hết sức to lớn giúp xây dựng và bảo đảm các điều kiện cơ bản, tạo môi trường thuận lợi cho việc đổi mới PPDH và quản lý hoạt động đổi mới PPDH ở các trường THCS. Đối với các trường THCS trên địa bàn tỉnh Bắc Giang hiện nay, việc xây dựng các điều kiện bảo đảm cho việc đổi mới PPDH và quản lý hoạt động đổi mới PPDH không những trực tiếp tạo ra môi trường, điều kiện vật chất, tinh thần, các thiết chế, cơ chế, chính sách và phương tiện thuận lợi cho đổi mới PPDH và quản lý hoạt động đổi mới PPDH, nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện ở nhà trường. Thực hiện tốt biện pháp này còn tạo thuận lợi cho việc thực hiện các biện pháp khác trong sự thống nhất, đồng bộ của hệ thống biện pháp.

Đặc biệt trong điều kiện hiện nay, cùng với sự tiến bộ của khoa học - kỹ thuật và sự phát triển của kinh tế - văn hóa - xã hội, việc xây dựng và hoàn thiện các điều kiện bảo đảm cho đổi mới PPDH và quản lý hoạt động đổi mới PPDH trong các nhà trường của hệ thống giáo dục quốc dân nói chung, các trường trên địa bàn tỉnh Bắc Giang nói riêng cũng có sự phát triển và biến đổi sâu sắc. Trong bối cảnh trên, việc xây dựng, đổi mới và hoàn thiện các điều kiện bảo đảm cho việc đổi mới PPDH và quản lý hoạt động đổi mới PPDH ở các trường THCS trở thành nhu cầu tất yếu khách quan, đồng thời cũng là vấn đề mang tính nguyên tắc, cấp thiết nhằm góp phần nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện của nhà trường.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XI, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), Nghị quyết số 29, Nghị quyết Hội nghị Trung ương tám, khoá XI "Về đổi mới căn bản toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hoá, hiện đại hoá trong điều kiện nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế, Hà Nội.
3. Quốc hội Nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2009), Luật Giáo dục năm 2005, được sửa đổi, bổ sung năm 2009, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.